

Justitiekanslern
Box 2308
103 17 STOCKHOLM

Caroline Cruz
08-563 087 23
caroline.cruz@hsv.se
YTTRANDE

2008-05-06
Reg.nr 13-4975-07

Skadeståndsanspråk mot staten

Ert dnr 4881-07-40

AA, student vid Umeå universitet, har hos Justitiekanslern – i en skrivelse med liknande lydelse som hennes anmälan till verket – begärt skadestånd av staten. AA har i ett e-postmeddelande den 12 februari 2008 kompletterat sitt skadeståndsanspråk.

Justitiekanslern har anmodat Högskoleverket att yttra sig. Verket har därefter inhämtat ett yttrande från universitetet.

Högskoleverket har denna dag i ett beslut, bilaga, ansett bl.a. att Umeå universitet inte kan undgå kritik för att genom en så kallad praktisk examination ha gått utöver vad som gäller enligt högskoleförordningen (1993:100) och kursplanen för kursen tillämpad apoteksfarmaci. Högskoleverket har bl.a. därför ifrågasatt om studenten i formell mening fick de antal praktikperioder som högskoleförordningen och kursplanen föreskriver.

Av 6 kap. högskoleförordningen framgår att kursplanen ska innehålla formerna för att bedöma studenternas prestationer. I aktuell kursplan finns inget föreskrivet om en praktisk examination. Det som förskrivs i en kursplan är regler som är bindande för såväl lärosätena som studenterna. Studenterna får genom kursplanen information om bl.a. hur de kommer att examineras. Föreskrifterna i kursplanen är även grunden för examinatorns myndighetsutövning mot studenten och en förutsättning för att examinatorn ska kunna behandla lika fall lika. I aktuellt ärende bestämdes, först när det stod klart att AA inte klarat av praktikkursen, att hon skulle få göra en så kallad praktisk examination i samband med en andra praktikperiod.

Ren förmögenhetsskada

Staten ska enligt 3 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207) ersätta bl.a. ren förmögenhetsskada som vållas genom fel eller försummelse vid

myndighetsutövning. Begreppet myndighetsutövning avser beslut och åtgärder från det allmännas sida som är ett uttryck för samhällets rätt att utöva makt mot medborgarna. Karaktäristiskt är att den enskilde står i ett beroendeförhållande till myndigheten.

Enligt Högskoleverkets mening utgör examination en sådan åtgärd som enligt 3 kap. 2 § skadeståndslagen måste anses vidtagen vid myndighetsutövning. Verket har i tillsynsbeslutet konstaterat att Umeå universitet har begått formella fel vid examinationen av AA. Hon kan därför under vissa förutsättningar ha rätt till ersättning för förmögenhetsskada. Rätten till skadestånd förutsätter dock – förutom att skadeståndsskyldighet i och för sig föreligger – att den som begär skadestånd visat att hon lidit någon förmögenhetsskada på grund av den skadeståndsgrundande handlingen. Dessutom krävs att det finns ett adekvat orsakssamband mellan den skadeståndsgrundande handlingen och skadan.

Det är den skadelidande som ska visa att samtliga förutsättningar för skadestånd är uppfyllda.

Förlorad arbetsinkomst

Universitetet har tillbakavisat AAs samtliga ersättningsanspråk. Vad gäller hennes anspråk på ersättning för förlorad arbetsinkomst instämmer verket i universitetets bedömning att hon oavsett handläggningen av examinationen av praktikkursen inte varit behörig att få någon anställning som receptarie. Förutom att hon inte var godkänd på praktiken saknade hon ytterligare kurser för att kunna erhålla någon examen. Dessutom är det omöjligt att bedöma när en person kan få anställning efter att han eller hon har avslutat sina studier.

Studiemedel och gratifikation

AA har begärt ersättning för att hon fick ta extra studielån för den andra praktikperioden. Anspråket bygger på antagandet att hon skulle ha blivit godkänd vid första praktiktillfället. Högskoleverket anser att man inte kan utgå från att AA skulle ha blivit godkänd även om allt hade skötts korrekt. Högskoleverket anser därför att det inte föreligger ett adekvat orsakssamband och avstyrker skadeståndsanspråket i denna del.

AA har även begärt skadestånd för den del av den så kallade gratifikationen som hon inte fick av Apoteket AB. Hon fick endast halva beloppet. Resterande skulle hon ha fått när hon blivit godkänd. Högskoleverket anser även i detta fall att det inte kan anses föreligga ett adekvat orsakssamband. Högskoleverket avstyrker således även detta ersättningsanspråk.

Telefonsamtal

AA har begärt skadestånd för alla extra telefonsamtal hon anser sig varit tvungen att ringa för att diskutera de ansvarigas dåliga hantering under praktikkursen. Högskoleverket finner ingen anledning att ifrågasätta att AA haft sådana kostnader. Hon bör därför tillerkännas ersättning för styrkta telefonkostnader som har samband med de formella bristerna vid handläggningen av praktikkursen.

Ideell skada

Enligt 3 kap. 2 § 2 jämförd med 2 kap. 3 § skadeståndslagen kan skadestånd utgå för ideell skada (psykisk lidande eller kränkning) som någon drabbas av till följd av att han eller hon har utsatts för en kränkning. Vid kränkning uppstår skadeståndsskyldighet endast om det är fråga om brott som innefattar angrepp mot kränktes person, frihet, frid eller ära. Som exempel kan nämnas olaga frihetsberövande och olaga tvång.

Kränkning

AA har begärt skadestånd för att blivit påtvingad en praktisk examination och för att hon då kränktes. Universitetets krav på att hon skulle göra en praktisk examination som inte var föreskriven i kursplanen kan enligt Högskoleverkets bedömning inte anses utgöra ett sådant brott att förutsättningarna för ersättningsansvar för kränkning är uppfyllda.

Beslut i detta ärende har fattats av universitetskanslern efter föredragning av verksjuristen Caroline Cruz i närvaro av huvudsekreteraren Lena Adamson och chefsjuristen Eva Westberg. Verksjuristen Teresa Edelman har också deltagit i beredningen av ärendet.

Anders Flodström

Caroline Cruz

Kopia för kännedom till:

AA

Umeå universitet

Justitieombudsmannen